

**Maloniai kviečiame
būti „Mosėdžio“ monografijos bendraautorais,
talkininkais, rėmėjais,
KVIEČIAME PRISIDĖTI KAS KUO GALI**

Visus, neabejingus Tėvynei ir savo gimtinei, maloniai kviečiame prisidėti prie rengiamos monografijos: teikti nuotraukų, patiemis parašyti straipsnių ar pakalbinti tai daryti kitus, pateikti patarimų ir siūlymų. Taip pat kviečiame finansiškai remti knygos leidimą – be visuomenės supratimo ir pasiaukojimo knygos neįstengsime išleisti, nes didžiąją dalį leidinio sąmatos sudaro neatlygintina parama. Iš anksto nuoširdžiai dėkojame už pagalbą ir suteiktą paramą. Visi, kuo nors prisidėjęs, ir rėmėjai bus garbingai įrašyti knygos rėmėjams skirtuose puslapiuose, įvardijant konkretų kiekvieno indėlį. Apie suteiktą ženklesnį indėlį ar paramą bus informuojama visuomenė.

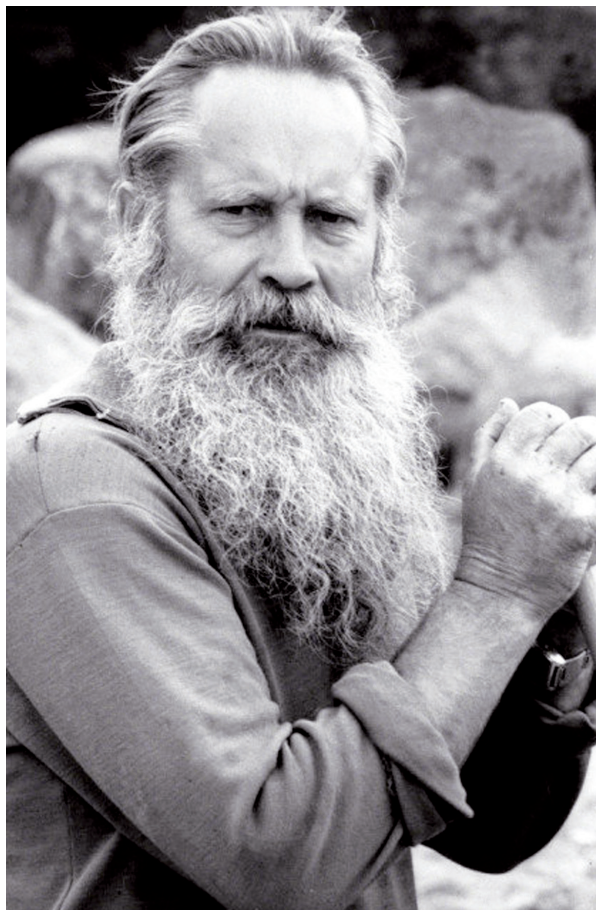
„Lietuvos valsčių“ serijos monografijų rengimo darbus iki maketo sukūrimo leidykla įsipareigoja atlikti savomis ir (ar) skolintomis lėšomis net ir esant nepakankamam finansavimui, tačiau knygos tiražą bus galima spausdinti tik gavus pakankamą paramą ir visą leidinio sąmatinę sumą, t. y. tik užsakovams bei rėmėjams įvykdžius finansinius įsipareigojimus ir faktiškai gavus visas monografijai trūkstamas lėšas.

Viešajai įstaigai „Vermės“ leidyklai už jos vykdomą pelno nesiekiančią veiklą – Lietuvos istorijos ir tradicinės kultūros monografijų serijos „Lietuvos valsčiai“ rengimą bei su tuo susijusią mokslinę veiklą – 2004 m. yra suteiktas paramos gavėjo statusas, todėl knygos leidybai galite skirti ne tik minėtą, bet ir savo 2 proc. pajamų mokesčio paramą.

Finansinę paramą knygai galima pervesti VšĮ „Vermės“ leidyklai, kodas 122732630, į atsiskaitomąją sąskaitą AB „Citadele“ banke LT02729000005467101, nurodant: Parama monografijai „Mosėdis“, arba perduoti grynaisiais leidyklos buhalterijoje.

„Vermės“ leidyklos adresas
Geležinkelio g. 6, 02100 Vilnius.
Telefonai: 85 2130623 (ir faksas), 8698 09077.
Leidyklos vadovo Petro Jonušo tel. 8698 20707.
Elektroninio pašto adresas leidykla@versme.lt,
leidyklos internetinė svetainė www.versme.lt.

Mosėdžio akmenų muziejaus panorama

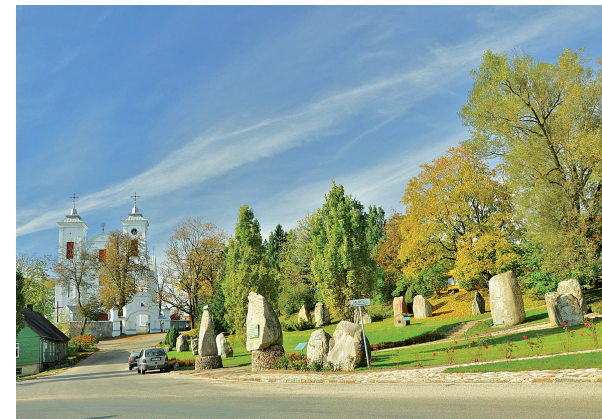

Šviesaus atminimo Mosėdžio muziejaus įkūrėjas Vaclovas Intas

Pakeliui į Mosėdžio akmenų muziejų

L I E T U V O S V A L S Č I A I

Mosėdžio miestelio centras

MONOGRAFIJA

Mosėdis

Mosėdis žiemą

Rengiama „Mosėdžio“ monografija, papildysianti jau išleistas knygas apie Mosėdį bei „Lietuvos valsčių“ seriją – 100-tomį Lietuvos istorijos rašto paminklą

Mosėdis pirmą kartą paminėtas 1253 m. Livonijos ordino ir Kuršo vyskupo dalybų akte. Čia stovėjo Mosėdžio pilis. Kuriantis Lietuvos valstybei buvo Ceklio žemėje. Po Žemaitijos krikšto, 1417 m. įkūrus Medininkų vyskupiją, Mosėdis 1421–1842 m. priklausė Žemaičių vyskupams. Nuo XVI a. buvo Mosėdžio dvaras ir Mosėdžio valsčius – vyskupo valdos administracinis vienetas. 1544 m. minimas miestelis, 1551 m. pastatyta pirmoji medinė Mosėdžio bažnyčia, 1783 m. – mūrinė, o 1560 m. įkurta parapija.

Per 1655–1660 m. Šiaurės karą miestelis ir jo apylinkės labai nukentėjo nuo Švedijos kariuomenės. 1703 m. Mosėdis gavo savaitinio turgaus privilegiją. 1861–1950 m. buvo valsčiaus centras.

Per lietuvių spaudos draudimą Mosėdžio apylinkių gyventojai

kolektyviniu prašymu reikalavo jį panaikinti. 1905 m. gruodžio mėn. Gyventojai pašalino rusišką valsčiaus administraciją. 1907 m. ir 1962 m. Mosėdyje vyko gaisrai.

1908 m. surengtas pirmasis lietuviškas vakaras, 1910–1914 m. veikė Blaivybės draugijos skyrius, XX a. trečiajame dešimtmetyje – Blaivybės ir Krikščioniškojo mokslo draugijos. Per Antrąjį pasaulinį karą 1941 m. liepos–rugpjūčio mėn. nacių okupacinės valdžios įsakymu Skuode ir Kretingoje išžudyti Mosėdžio žydai. Po karo Mosėdžio apylinkėse veikė Kardo rinktinės lietuvių partizanai. 1940–1941 m. ir 1944–1953 m. sovietų valdžia ištremė 15 Mosėdžio gyventojų. 1950–1992 m. Mosėdis buvo Tarybų Lietuvos 40-mečio kolūkio centrinė gyvenvietė. Šis kolūkis gavo LTSR gintaro prizą už aplinkos tvarkymo priežiūrą.

Mosėdį labiausiai garsina Unikalių akmenų muziejus po atviru dangumi. Jį kaip akmenų kolekciją 1957 m. pradėjo kurti gydytojas Vaclovas Intas (1925–2007). 1979 m. oficialiai atidarytame Unikalių akmenų muziejuje buvo apie 5 000 riedulių, suvežtų iš įvairių Lietuvos vietovių. Šiandien sename vandens malūne veikia ekspozicija, pasakojanti apie ledynmečius ir riedulių kelionę į Lietuvą. Muziejus yra didžiulis turistų – tiek lietuvių, tiek užsieniečių – traukos centras Žemaitijoje.

Būsimoji monografija bus unikalus, didelės apimties – daugiau kaip 1 000 puslapių – leidinys, pasakojantis apie kraštovaizdžio raidą, istoriją nuo seniausių laikų iki mūsų dienų. Norima sutelkti didelį autorių būrį, kad būtų parašyta kuo daugiau išsamių straipsnių, prisiminimų, surinkta nuotraukų, skirtų šiai tematikai: krašto gamta (klimatas, dirvožemis, augmenija, miškai, upės, ežerai ir kt.), šio krašto istorija, archeologijos paminklai, žemės ūkio raida, kaimai, dvarai, ūkininkai, verslininkai, senolių prisiminimai, okupacijų padariniai, išsivadavimo kovos, kultūra, švietimas (miestelio ir kaimų architektūra, kultūros įstaigos, mokyklos, bažnyčios), kultūrinis gyvenimas (šventės, papročiai, tradicijos, liaudies medicina, tautodailininkai), tautosaka, kalba, įžymūs žmonės bei garsiausias iš jų – Vaclovas Intas ir jo muziejus. Monografijoje bus šimtai nespaltotų ir spalvotų nuotraukų, ji bus gausiai iliustruota piešiniais, žemėlapiais, dokumentų faksimilėmis, pateiktos muzikos kūrinių natos, asmenvardžių ir vietovardžių rodyklės.

2012 m. liepos 2–8 d. surengta kompleksinė lokaliųjų tyrimų ekspedicija į Mosėdžio kraštą. Historikai, kraštotyrininkai, žurnalistai, rašytojai, gamtininkai, sociologai, kalbininkai, etnologai, tautosakininkai, fotografai lankėsi įvairiose vietovėse, susitiko su vietos gyventojais, užrašė jų prisiminimus, rinko informaciją, nuotraukas, archyvinę medžiagą, skirtą būsima monografijai.

„Versmės“ leidykla kviečia visus šio krašto gyventojus padėti monografijos rengėjams surinkti kuo daugiau įdomios informacijos būsima monografijai, kuri bus gražus paminklas šiam kraštui ir jo žmonėms. Šio paminklo nesukursime be Jūsų visų paramos ir prisidėjimo.

Monografijos „Mosėdis“ sudarytojai:

Virgilijus Pajarskas, tel. 8615 50410,

el. paštas virgilijus.pajarskas@gmail.com.

Alvydas Drakšas, tel. 8614 36278,

el. paštas alva.drakasas@gmail.com.

Ekspedicijos organizatoriai Virgilijus Pajarskas (kairėje) ir Alvydas Drakšas

BUVUSIO MOSĖDŽIO VALSČIAUS GYVENAMŪJŲ VIETŲ SĄRAŠAS (pagal 1923 m. pirmojo Lietuvos gyventojų surašymo duomenis)

Arslos k.	Ledžių k.	Šakalių k.
Bibeliškės k.	Lyksūdės k.	Šatės k.
Bokščių k.	Lukošaičių k.	Šatraminių k.
Brotykių k.	Luksudos k.	Šauklių k.
Budrių k.	Medsėdžių k.	Šekų k.
Būdviets k.	Mikulčių k.	Šerkšnių k.
Burvių k.	Mosėdžio mstl.	Šerkšnių vns.
Daukšių k.	Naujūkų k.	Šilalės k.
Derkinčių k.	Nerėpų k.	Šliktinės k.
Erslos k.	Nevočių k.	Šniukščių k.
Gaubių k.	Pagromančio k.	Tauzų k.
Geidučių k.	Paiėškūnės k.	Tevelių k.
Giršinių k.	Palaukės k.	Udralių k.
Gondlaukės k.	Paščių k.	Užlieknio k.
Igarių k.	Pasartupio k.	Užlonkės k.
Jundulų k.	Plaušinių k.	Vabalių k.
Kalniškių k.	Prialgavos k.	Vindeikių k.
Kernų k.	Rūkų k.	Vinglių k.
Krakių k.	Rusiškių k.	Virbalų k.
Kulalių k.	Simaičių k.	Žalgirių k.
Kusų k.	Sodalės k.	Žebroškų k.
Laumaičių k.	Šačių k.	